

LINGUOCOGNITIVE ASPECTS OF THE METAPHOR USED IN BARACK OBAMA'S INAUGURATION SPEECH

Hakimova Ziyoda Tohirjon qizi¹

Fergana State University

KEYWORDS

conceptual metaphor,
cognitive linguistics,
inaugural speech,
Barak Obama

ABSTRACT

Conceptual metaphor is caused much interest in modern linguistics. Because this concept has proved that metaphor is not only the pattern of linguistics but also psychology. In this article the information about conceptual metaphor is given. Then one of the American President, Barak Obama's speech is analyzed and its linguocognitive aspects is shown.

2181-2675/© 2022 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: 10.5281/zenodo.6579653

This is an open access article under the Attribution 4.0 International(CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Master of Fergana State University, Fergana, UZB(zhakimova@gmail.com)

BARAK OBAMANING INAUGURATSION NUTQIDA QO'LLANILGAN METAFORANING LINGVOKOGNITIV ASPEKTLAR

KALIT SO'ZLAR:

konseptual metafora,
kognitiv tilshunoslik,
inauguratsion nutq,
Barak Obama

ANNOTATSIYA

Zamonaviy lingvistikada konseptual metafora tushunchasi juda katta qiziqishga sabab bo'lmoqda. Chunki ushbu tushuncha metaforani faqat til masalasi emas, balki ong masalasi ham hisoblanishini isbotlab berdi. Ushbu maqolada konseptual metafora bo'yicha turli yondashuvlar haqida ma'lumot berilgan. Keyin esa AQSH prezidentlaridan biri Barak Obamaning inauguratsion nutqida qo'llanilgan metafora tahlil qilinib, uning lingvokognitiv xususiyatlari izohlangan.

KIRISH

Metafora faqat til masalasi emas, balki ongga ham bog'liq. Bu nazariya orqali esa biz siyosatchilar nega aynan o'z nutqlarida metaforadan foydalanadi degan savolga javob olishimiz mumkin. Chunki metaforadan foydalanish orqali tinglovchining ongiga bevosita ta'sir o'tkazish mumkin. Shu sababli ham deyarli barcha siyosatdonlar o'z nutqlarida metaforadan foydalanishni afzal ko'rishadi. Ushbu siyosatdonlar qatorida AQSH prezidenti Barak Obamani ham uchratishimiz mumkin. Uning prezident sifatida so'zlagan ilk nutqi ushbu reja uchun subyekt qilib olingan.

METODIKA

Quyida biz Barak Obamaning prezident sifatida kirish nutqida qo'llagan metaforalarni lingvokognitiv jihatdan tahlil qilamiz. Bunda biz George Lakoff, tilshunos, and Mark Johnson, faylasuf tomonidan ilgari surilgan konseptual metaforani asos qilib olamiz. Barak Obamaning kirish nutqini tahlil qilish jarayonida quyidagi konseptual metaforalarni aniqladik:

Konseptual metaforalar nomi

1. CHANGES ARE MOVEMENT
2. STATES ARE LOCATIONS
3. STATE IS A MOTION OVER A LANDSCAPE
4. POLITICS IS FIGHT/WAR
5. ACTIONS ARE TRANSFER
6. POLITICS IS A JOURNEY
7. MORE IS UP; LESS IS DOWN
8. ACHIEVING A PURPOSE IS AGRICULTURE

Umuman olganda, Barak Obamaning inauguratsiya nutqida Changes are Movement konseptual metaforasiga namuna bo'la olaadigan ikkita ma'lumot topdik:

(1) *Shu kungacha 44 ta odam prezidentlik qasamyodini qabul qildi. So'zlar farovonlik va tinchlik suv to'lqinlari ko'tarilgan paytda ham shunday aytilgan edi.*

(2) *Bugungi kunda biz so'rayotgan savol bizning hukumatimiz juda kattami yoki juda kichikmi kabi emas, balki hukumat oilalarga yaxshi va oilasini boqa oladigan kasb*

topshiga, nafaqa olishiga yordam beryaptimi. Agar javob "ha bo'lsa, biz ilgari siljishni niyat qilamiz, agar javob yo'q bo'lsa dastur tugaydi.

1-metaforik iborada manba domen vazifasini "ko'tarilgan toshqinlar" va "tiniq suvlar iborasi, maqsad domen vazifasini esa "farovonlik" va "tinchlik" so'zlari bajaryapti. Ko'rinib turibdi, "farovonlik to'lqinlari" va "tinchlik suvlari" iboralari, harakatni- o'zni o'zi boshqaruvchi yoki boshqacha- ya'ni joyni o'zgartirish bilan yoki muqim holatda tutish bog'liq bo'ladi. Agar u yo'nalish o'zgarganini o'z ichiga olsa, oldinga, orqaga, tepaga, pastga kabi bo'lish so'zlari bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shunday qilib, "farovonlikning ko'tarilgan to'lqini" iborasi orali president farovonlik har qachongidan ham yaxshi bo'layotganligini va tinchlik esa o'zgarmaganligini ifodalagan,

2-metaforik ifodada manba domen bu "biz oldinga siljishni niyat qilamiz" va "dastur tugaydi" iboralari edi. Maqsad domen esa AQSH hukumatining ish izlovchilarni ish bilan ta'minlash, ular uchun yaxshiroq ijtimoiy kafolat yaratib berish g'oyasidir.

NATIJA VA MUNOZARALAR

Har ikkala ifodlarda ham Obama bizga George Bushdan uning davrigacha Amerikning barcha prezidentlari prezidentlik qasamyodini qabul qilishgani va Amerikaning taraqqiyoti uchun harakat qilshganini aytmoqchi bo'ladi. "Barcha urinishlarning asosiy Amerika iqtisodiyotini rivojlantirish va farovon hayot bilan ta'minlashdan iboratdir. Bu maqsadlarga erishishning yagona yo'li bu xalq bildirgan ishonch va xayrixohlikdir" deydi o'z nutqida.

STATES ARE LOCATIONS metaforasi bo'yicha Barak Obamaning inauguratsion nutqida faqat bitta ma'lumot mavjud:

(3) Barchaga yaxshi anglashilgandek, biz hozir inqirozning o'rtasida turibmiz. Millatimiz zo'ravonlik va nafratning keng qamrovli tarmog'iga qarshi kurash jarayonidadir.

(4) Biroq bulutlar va bo'ronlar orasida tez-tez qasamyod qilinadi.

3-metaforik iborada manba domen bo'lib o'rtasida" va "millatimiz urush davrida" iboralari bo'lsa, maqsad domen esa "inqiroz" va "zo'ravonlik va nafrat tarmogi" ifodalari hisoblanadi. Ushbu metaforik ifodadan foydalanish orqali shuni anglashimiz mumkinki, Amerika iqtisodiy inqirozi ma'lum bir holatda joylashgan, ya'ni qirg'oq yoki tashqi sohada emas, aynan o'rta holatda joylashib turibdi. Bunday tushuncha kognitiv tilshunoslikda "Spatial metaphor" deyiladi. Amerika fuqarolari inqirozni boshdan o'tkazishmoqda, bundan tashqari, uzoq masofadan turib hamma joyga zo'ravonlik va nafrat sochayotgan terroristlardan qo'rquvni ham.

Amerika prezidenti bu iboralari orqali davom etayotgan terrorist urushni ta'kidlar ekan, "Al-Qoida" terrorist tashkloti haqida hech qanday aniq izoh bermaydi.

4-metaforik iborada esa manba domen bo'lib, "to'planayotgan bulutlar" va "kuchayayotgan bo'ron" iboralari xizmat qilsa, maqsad domen esa "qasamyod" va Amerika prezidentlarining prezidentlik qasamyodi" ifodalari bo'ladi. "Qasamyod to'planayotgan bulutlar va kuchayayotgan bo'ron orasida qabul qilinadi" metaforik ifodasidan anglash mumkinki, "admist" so'zining o'zi "qo'rquv yoki hayajonga sabab bo'luvchi biror narsaning o'rtasi degan ma'noni bildiradi. Shunday qilib, aytish mumkinki, "to'planayotgan bulutlar" va "kuchayayotgan bo'ron" ifodalari Amerika xalqining yaqin kunlardagi yomon iqtisodiy

vaziyatdan xavotiri, qo'rquvini ta'riflaydi.

ACHIEVING A PURPOSE IS AGRICULTURE

Barak Obamaning dastlabki nutqida ushbu konseptual metaforani ifodalovchi faqat bitta ibora mavjud:

“Butun dunyo bo‘ylab mojaro urug‘ini sepmoqchi bo‘lgan yoki o‘z jamiyatining illatlarini G‘arbga yuklamoqchi bo‘lgan rahbarlarga – bilingki, xalqingiz sizni nima vayron qilganingizga emas, nima qurishingiz mukinligiga qarab baholaydi.

XULOSA

Ushbu iborada manba domen bu “urug‘ sochmoq” bo‘lsa, maqsad domen “mojaro” so‘zlaridir. Ushbu konseptual metafora antiqa metaforik hikoya chizig‘iga ega: umumiy bir maqsadga erishmoqchi bo‘lganlar xuddi yerga ekin ekishayotgandek, ularning erishilajak maqsadlari esa qattiq mehnat orqali erishish mumkin bo‘lgan hosildir.

Yuqoridagi ma'lumotlarni tahlil qilish natijasida shuni aytishimiz mimkinki, Barak Obama metaforadan samarali va ijodiy foydalanish orqali xalqini o‘zining kelajak haqidagi rejalariga ishontira olgan. U o‘z nutqida Amerika hozirda duch kelayotgan iqtisodiy tartibsizlik va millatning o‘z-o‘ziga bo‘lgan ishonchini yo‘qotishi kabi muammolarni tahlil qilgan va yechimlar izlagan

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Ahrens, Kathleen. 2009. Analysing Conceptual Metaphors in Political Language. In: Politics, Gender and Conceptual Metaphors. Ed. by Kathleen
2. Ahrens. London: Palgrave Macmillan. Pp. 1-5. Canagarajah, Suresh.1999. Resisting linguistic Imperialism in English Teaching. Oxford: Oxford University Press.
3. Enkvist, Nils Erik. 1989. From Text to Interpretability: A Contribution to the Discussion of Basic Terms in Text linguistics. In: Research in Text Theory, vol. 12. Berlin/New York: Walter de Gruyter. Pp. 369-398.
4. Fauconnier, Gilles. 1999. Methods and Generalization. In: Cognitive Linguistics: Foundation, Scope and Methodology. Ed. by Th. Janssen and G. Redeker. Berlin. Pp. 95-124.
5. Fairclough, Norman L. & Wodak, Ruth. 1997. Critical Discourse Analysis. In: Discourse Studies. A Multidisciplinary Introduction.
6. Teun A. van Dijk (ed.). Vol. 2: Discourse as Social Interaction. London: Sage Publications. Pp. 258-284.
7. Гальперин, И.П. 1981. Текст как объект лингвистического исследования. Москва: Наука.
8. Galperin, I.R. 1981. Text as an Object of Linguistics Studies. Moscow: Nauka.